QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMĦALLEF ANTHONY ELLUL

Seduta ta' nhar il-Ħamis, 28 ta' April 2025

Numru: 4

Rikors numru: 275/2017/1 AL

AB

v.

CB

Il-Qorti:

1. Din hija sentenza dwar appell imressaq mill-attur AB minn sentenza mogħtija mill-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) fil-21 ta' Marzu, 2024, fejn din laqgħet l-ewwel tliet (3) eċċezzjonijiet tal-konvenuta, u ċaħdet it-talbiet kollha tal-attur.

Daħla

2. B'rikors maħluf tal-20 ta' Diċembru, 2017, l-attur fisser illi l-partijiet huma legalment separati minn xulxin permezz ta' kuntratt misjub fl-atti tan-Nutar Dr Nicholas Vella u datat 8 ta' Ottubru, 1999. Jispjega illi f'dan il-kuntratt, fost oħrajn, ġie miftiehem, illi huwa għandu jħallas is-somma ta' Lm35 fil-ġimgħa lill-konvenuta bħala manteniment, liema somma għandha tiżdied skont l-indiċi tal-għoli tal-ħajja. Ikompli jgħid li llum, dan il-manteniment, tant żdied li huwa eżorbitanti u qed jikkaġunalu tbatija kbira ġaladarba maż-żmien il-qagħda finanzjarja tiegħu tbiddlet radikalment għall-agħar bil-konsegwenza li ma jistax iħallas iktar dan il-manteniment. Għalhekk u peress li l-uniku mezz ta' introjtu tiegħu huwa mill-benefiċċji soċjali, l-attur jara li hemm lok illi jinħeles mill-obbligu tiegħu li jissominsitra manteniment lill-konvenuta, jew *se mai* tali manteniment jiġi mnaqqas. Minkejja nuqqas ta' ftehim dwar dan, u wara li ġab il-permess mill-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja), l-attur fetaħ din il-kawża u talab lill-istess Qorti sabiex:

> *«1) Tiddikjara u tiddeciedi illi hemm ragunijiet għala l-manteniment pagabbli mir-rikorrent lill-intimata ghandu jieqaf;*
>
> *2) F'kaz illi l-ewwel talba tigi michuda, tiddikjara li hemm ragunijiet għala l-manteniment pagabbli mir-rikorrent lill-intimata għandu jigi mnaqqas;*
>
> *3) Tordna ghaldaqstant it-twaqqif ghal kollox jew it-tnaqqis tal-manteniment pagabbli mir-rikorrent lill-intimata skont il-kaz, u konsegwentement tvarja l-klawsola numru sebgha (7) tal-kuntratt fuq imsemmi f'dan is-sens;*
>
> *4) Taghti kull provvediment necessarju u opportun f'dan ir-rigward;*

Bl-ispejjez kontra l-intimata li minn issa hija ngunta ghas-subizzjoni.»

3. Il-konvenuta wieġbet għal dan ir-rikors permezz ta' tweġiba tal-5 ta' Ġunju, 2018, fejn innegat l-allegazzjonijiet inveritiera tal-attur u opponiet għat-talbiet kollha kif dedotti fid-dawl tal-fatt illi: (i) meta ressaq kawża għad-divorzju fl-2011, huwa ddikjara u premetta illi ma kien hemm l-ebda kwistjoni fuq manteniment; (ii) hija ma ddekadiet mill-ebda dritt li tkompli titlob u tipperċepixxi manteniment mingħand l-attur; u (iii) fil-każ odjern għandu japplika l-prinċipju tal-*pacta sunt servanda* u fl-ebda waqt fil-kuntratt ma rriżervaw id-dritt illi l-manteniment jiġi rivedut salv sabiex dan jirrifletti l-għoli tal-ħajja

4. B'sentenza mogħtija fil-21 ta' Marzu, 2024, il-Qorti Ċivili (Sezzjoni Familja), iddeċidiet il-kawża hekk:

«Għalhekk u għal dawn il-motivi, din il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi din il-kawża billi tilqa' l-ewwel, it-tieni u t-tielet eċċezzjonijiet tal-konvenuta, u konsegwentement tiċħad it-talbiet kollha ta' l-attur.

Il-Qorti tordna li l-ispejjeż kollha ta' din il-kawża għandhom ikunu a karigu ta' l-attur.»

5. Ir-raġunijiet mogħtija mill-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) għaliex iddeċidiet il-kawża b'dan il-mod kienu dawn:

*«**3. Prinċipji Legali:***

Qabel ma l-Qorti tgħaddi għall-konsiderazzjonijiet tagħha rigward il-mertu odjern, sejra tgħaddi sabiex l-ewwel telenka b'mod dettaljat dawk

il-prinċipji legali li huma relevanti għall-każ viġenti, b'mod partikolari fir-rigward ta' varjazzjoni ta' kuntratt kif qed jintalab f'din il-vertenza.

Artikolu 992 tal-Kap 16 jgħid kif ġej:

«(1) Il-kuntratti magħmula skont il-liġi għandhom saħħa ta' liġi għal dawk li jkunu għamluhom.

(2) Dawn il-kuntratti ma jistgħux jiġu mħassra ħlief bil-kunsens ta' xulxin tal-partijiet, jew għal raġunijiet magħrufin mil-liġi.»

Tgħid fil-fatt il-Qorti fil-kawża ***ABC vs DE***[1] *li «In tema legali jingħad illi una volta t-talba in diżamina tikkonsisti f'talba għal varjazzjoni ta' stipulazzjonijiet kontrattwali, il-punto di partenza għandha tkun li dak pattwit f'kuntratt huwa vinkolanti bejn il-partijiet, huwa liġi għall-partijiet li addivjenew għal tali kuntratt u għandu japplika l-prinċipju legali pacta sunt servanda.»*

*Tali prinċipju huwa filfatt inkorporat fil-liġi tagħna permezz tal-****Artikolu 992****, hawn fuq ċitat.*

Tkompli l-istess Qorti u tgħid illi «Dan il-prinċipju huwa meqjus bħala l-prinċipju kardinali li jirregola l-istatut tal-kuntratti li jirrikjedi li tiġi rispettata l-volontà tal-kontraenti u kif ukoll il-vinkolu kontrattwali. Fl-istess waqt għandu jingħad illi dak maqbul f'kuntratt ma jistgħax jiġi riżolt bis-sempliċi volontà unilaterali ta' wieħed mill-kontraenti, fil-fatt il-liġi stess teziġi illi kuntratt jista' jiġi biss mħassar bil-kunsens tal-partijiet jew għal raġunijiet stipulati fil-liġi stess».

Ta' min iżid ukoll illi Artikolu 1002 tal-Kap 16 jgħid kif ġej fuq l-interpretazzjoni tal-kuntratti:

«Meta l-kliem ta' konvenzjoni, meħud fis-sens li għandu skont l-użu fiż-żmien tal-kuntratt, hu ċar, ma hemmx lok għal interpretazzjoni».

Tgħid fil-fatt il-Qorti fis-sentenza tal-Prim Awla tal-Qorti Civili fl-ismijiet **General Cleaners Limited vs Accountant General et**[2] *«Il-principju kardinali li jirregola l-istitut tal-kuntratti jibqa dejjem dak li l-vinkolu kontrattwali ghandhu jigi rispettat u li hi l-volonta' tal-kontraenti kif espressa fil-konvenzjoni li jellha tipprevali u trid tigi osservata – pacta sunt servanda.»*

Jingħad iżda f'Artikolu 21 tal-Kap 16 illi:

«(1) Meta min jagħti l-manteniment jiġi fi stat li ma jkunx jista' jagħti aktar il-manteniment kollu jew biċċa minnu, hu jista' jitlob li jkun meħlus mill-obbligu tiegħu jew li tkun imnaqqsa s-somma tal-manteniment, skont ma jkun il-każ.»

[1] Deċiża mill-Qorti Ċivili (Sezzjoni Familja) fis-7 ta' Lulju, 2020 (Rik. Nru. 203/15AL).
[2] Deċiża mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fid-29 ta' Novembru, 2001.

U Artikolu 54 tal-Kap 16:

«(9) Meta jkun hemm tibdil li jiġri wara fil-mezzi tal-parti responsabbli għall-manteniment jew il-bżonnijiet tal-parti l-oħra, il-qorti tista', fuq it-talba ta' kull waħda mill-partijiet, tordna li dak il-manteniment jinbidel jew jitwaqqaf skont il-każ.»

F'dan il-kuntest, il-ġurisprudenza nostrana ssegwi prinċipji ennunċjati fil-kawża ***Alfred G vs Eine G pro et noe***[3]*: «Illi l-pozizzjoni legali kif abbraccjata mill-gurisprudenza interpretattiva hija li fejn si tratta ta' ftehim per via ta' kuntratt ghandu ukoll jghodd firmament il-principju ta' pacta sunt servanda. Il-Qrati taghna, minkejja li fil-bidu jirrizulta li addottaw pozizzjoni rigida, anzi wahda riflessibbli, meta rinfaccati b'talbiet ghar-revizjoni u/jew varjazzjoni ta' retti alimentari li jkunu gew miftehma bejn il-konjugi stess, mal-milja taz-zmien hassew in-necessita' li fl-interess tal-ordni pubbliku, li hu suprem u aqwa minn kull ligi jew ftehim bejn il-partijiet, kellhom jikkoncedu illi taht certu cirkostanzi li gew kwalifikati bhala* ***ta' natura gravi, eccezzjonali jew indipendenti mill-volonta' tal-attur, li gabuh fl-impossibilita' li jhallas ir-retta alimentari****, allura f'kazi simili jista' jkun hemm lok ghall-varjazzjoni. F'kaz ta' manteniment pattwit wiehed ghandu jipprezumi li trattandosi hawn ta' ftehim ta' separazzjoni bonarja u mhux ko-atta jew forzata, li l-partijiet ftehmu fl-ahjar interess taghhom it-tnejn.»*

Il-Qorti għandha quddiemha hawnhekk kuntratt ta' separazzjoni bejn il-partijiet, li qiegħed jirregola numru ta' kwistjonijiet iżda ma hemmx il-kunsens taż-żewġ partijiet sabiex issir il-varjazzjoni hekk kif mitluba mill-attur. Għaldaqstant irid jiġi ezaminat jekk hemmx raġunijiet magħrufin mil-liġi li jistgħu jwasslu għall-varjazzjoni mitluba.

Fl-istess kawża ***Alfred G vs Eine G pro et noe*** *ġie ritenut illi «Kif imfisser mill-Qorti ta' l-Appell fis-sentenza* ***V. Camilleri pro et noe vs M. F. A. Kareem*** *deciza fit-2 ta' Novembru, 1994 id-disposizzjonijiet ta' l-artikolu 21(1) u 54(7) tal-Kodici Civili ma japplikawx ghall-manteniment pattwit bejn il-partijiet, b'mod li jibqa' jregi l-principju stabbilit fl-artikolu 992 tal-Kodici Civili li kuntratti maghmula skond il-ligi ghandhom sahha ta' ligi ghal dawk li jkunu ghamluhom u dawn il-kuntratti ma jistghux jigu mhassra hlief bil-kunsens ta' xulxin tal-partijiet, jew ghar-ragunijiet maghrufin mill-Ligi.» Fl-istess sentenza il-Qorti applikat il-principju «nemo ad impossibilia tenetur» li wiehed isib ukoll fl-artikolu 985 tal-Kap 16.*

Il-Qorti ta' l-Appell fis-sentenza ***M. Vella v M. Vella*** *tal- 11 ta' Jannar, 1996 irriteniet li: «Huwa minnu li «ad impossibilia nemo tenetur». Dan pero' biss* ***f'cirkostanzi l-aktar eccezzjonali u ben provati meta l-Qorti tkun ghal kollox konvinta li c-cirkostanzi godda mhux biss ikkagunaw l-"impossibilita'" fis-sens reali u estrem tal-kelma, imma***

[3] Deċiża mill-Appell Superjuri fis-16 ta' April, 2004 (Appell Numru 2479/96).

wkoll li tali cirkostanzi kienu ghal kollox inevitabbli u ma gewx provokati b'xi agir tad-debitur. Semplici tibdil f'sitwazzjoni finanzjarja wahdu ma jaghtix id-dritt ghar-revizjoni tal-obbligu ghall-hlas ta' retta alimentari liberament assunt. *Hu car li l-obbligazzjonijiet kontrattwali ghandhom jigu rispettati u osservati. Ghalkemm hu minnu li l-Ligi llum ma taghmel l-ebda distinzjoni bejn il-manteniment "ex lege", jigifieri dak determinat b'sentenza tal-Qorti, jew dak "ex contractu", in kwantu tezisti l-possibilita' ta' min hu obbligat li jhallas il-manteniment li «jitlob li jkun mehlus mill-obbligu jew ikun imnaqqas skond ma jkun il-kaz», jekk jigi fi stat li ma jkunx jista' jaghti aktar il-manteniment kollu jew bicca minnu, (art. 21 (1) tal-Att XXI tal-1993) jibqa' japplika dejjem il-principju illi Pacta Sunt Servanda. Dan ifisser li fil-kaz ta' manteniment stabbilit ex contractu, il-kriterji li ghandhom iwasslu lill-Qorti biex tvarja, u anke f'certi kazijiet tissospendi, l-obbligu ghall-manteniment, huma aktar rigidi u gravi minn dawk li tista' tapplika l-Qorti fil-kazijiet fejn hi stess stabbiliet ir-retta alimentari minghajr il-kunsens tal-konjugi. Kien ghal din ir-raguni u f'dan il-kontest li l-Qorti ta' l-Appell fil-kawza fl-ismijiet:* ***Victoria Camilleri - vs - Mohammed Farag Abdul Kareem****, deciza fit-2 ta' Novembru, 1994, 18 htigielha taghmel ir-rikjam ghall-principju generali li wkoll jirregola l-interpretazzjoni tal-kuntratti li hadd ma jista' jigi tenut jaghmel l-impossibbli».*

Il-Qorti tal-Appell, fl-istess kawża, kompliet billi qalet illi: «Il-Qorti ezaminat din il-parti ta' l-aggravju u fil-fehma taghha dak li gie ritenut mill-ewwel Qorti huwa sostanzjalment korrett. Huwa minnu li l-ligi civili taghna ma toqghodx tiddistingwi bejn manteniment impost jew ordnat mill-Qorti minn iehor pattwit bejn il-konjugi nfushom ghall-fini ta' varjazzjoni. Imma l-appellant messu jaf ukoll li fejn si tratta ta' ftehim per via ta' kuntratt ghandu wkoll jghodd fermament il-principju ta' pacta sunt servanda. Il-Qrati taghna, minkejja li fil-bidu jirrizulta li addottaw posizzjoni rigida, anzi wahda inflessibbli, meta gew rinfaccjati b'talbiet ghal revizjoni u/jew varjazzjoni ta' retti alimentari li jkunu gew miftehma bejn il-konjugi stess, mal-milja taz-zmien hassew in-necessita` li fl-interess ta' l-ordni pubbliku, li hu suprem u aqwa minn kull ligi jew ftehim bejn il-partijiet, kellhom jikkoncedu illi taht certi cirkostanzi li gew ikkwalifikati bhala ta' natura gravi, eccezzjonali jew indipendenti mill-volonta` ta' l-attur li gabuh fl-impossibilita` li jhallas r-retta alimentari, allura f'kazi simili jista' jkun hemm lok ghal varjazzjoni. Fil-fehma kunsidrata ta' din il-Qorti, din il-linja flessibbli fil-kazi propizji hija wahda ferm gusta mill-posizzjoni addottata qabel. Effettivament, din il-Qorti jidhrilha wkoll li hemm, u mhux ma hemmx, differenza bejn manteniment ordnat mill-Qorti "ope legis" minn iehor miftiehem volontarjament mill-konjugi stess. Fit-tieni kaz, wiehed ghandu jipprezumi li trattandosi hawn ta' ftehim ta' separazzjoni bonarja u mhux ko-atta jew forzata, li l-partijiet ftehmu fl-ahjar interess taghhom it-tnejn. Jekk dan kollu ma fehmux illegali ta' l-attur, l-attur jidher li kien konsapevoli ghall-ahhar tieghu».

*L-istess fil-każ fl-ismijiet **A Galea vs C Galea**[4] l-istess Qorti tal-Appell, għall-darb' oħra rretiniet dwar kwistjonijiet ta' manteniment illi: «fir-rigward tal-manteniment illi jkun gie miftiehem bejn il-mizzewgin permezz ta' kuntratt f'separazzjoni konsenswali, il-Qrati taghna sa minn zmien Sir Adriano Dingli (Vol 9 pagna 463) dejjem irritenew illi manteniment iffissat minn kuntratt ta' separazzjoni ma jistax jigi varjat, differentement minn dak iffissat mill-Qorti. Dan il-punt gie konfermat diversi drabi anke per esempju taht il-presidenza ta' Sir Arturo Mercieca fis-26 ta' Ottubru 1937 fejn intqal illi l-legislatur ried jaghti lis-separazzjoni personali konsenswali in-natura ta' veru kuntratt b'mod li l-pattijiet li jsiru fiha ma jistghux jigu mibdula minghajr il-kunsens komuni tal-partijiet ... … … il-klawsola dwar l-alimenti ma tistax tigi modifikata mill-Qorti jekk ikun hemm opposizjoni minn wahda mill-partijet (Vol 29.1.1121). Il-Qorti ma thossx li ghanda tissofferma iktar fuq dan il-punt fit-tul u taghmel biss riferenza ghas-sentenza tal-Qorti tal-Appell fl-ismijiet **Alfred G v. Eine G** deciza fis-16 ta' April 2004 fejn din il-kwistjoni giet spjegata fit-tul. Hemmhekk il-Qorti filwaqt li ikkoncediet li l-pozizzjoni tal-Qrati taghna fir-rigward ma baqghetx daqshekk rigida, ukoll ikkonkludiet li hemm differenza f'dan ir-rigward bejn manteniment miftiehem f'kuntratt ta' separazzjoni ghal wiehed impost mill-Qorti. (sottolinejar ta' din il-Qorti) Minn din is-sentenza allura johrog li huwa minnu li kien hemm kazi fejn il-qrati ezentaw lill-parti li kienet obligat ruhha li thallas il-manteniment miftiehem permezz ta' kuntratt, izda dan biss f'kazi fejn dik il-persuna kienet giet fl-impossibilita` li tkompli thallas dak l-ammont u mhux f'diffikulta` li tibqa' taghmel hekk. Il-Qorti trid allura tinvestiga jekk il-bdil tac-cirkostanzi kienx tali li wassal ghal din l-impossibbilita' (…)».*

Għaldaqstant jidher biċ-ċar kemm mill-Liġi nostrana u anke mill-ġurisprudenza li żviluppat matul is-snin f'dan ir-rigward illi fir-rigward ta' separazzjoni ex contractu, klawżoli kuntrattwali xorta jistgħu jiġu varjati iżda dan f'każ biss li tiġi stabbilità u ppruvata li l-persuna li titlob il-varjazzjoni sfat fl-impossibilità kważi imprevidibbli, u mhux sempliċiment diffikultà, li tkompli tħallas l-ammont maqbul bejn il-partijiet fil-kuntratt iffirmat minnhom.

4. Applikazzjoni tal-Prinċipji Legal għall-Kaz Odjern

Għaldaqstant hawnhekk il-Qorti trid tagħmel eżami taċ-ċirkostanzi li l-attur jallega li nbidlu minn wara l-kuntratt ta' separazzjoni u tara jekk dan it-tibdil kienx tant drastiku, reali, gravi u inevitabbli li jagħmilha impossibbli għal l-attur li jkompli jonera l-obbligu tiegħu tal-manteniment fit-termini tal-kuntratt ta' separazzjoni ffirmat mill-partijiet.

Għal kull buon fini, il-Qorti tara idoneju li tissottolineja illi permezz tal-kawża odjerna, l-attur bl-ebda mod ma qiegħed jattakka l-validità tal-kuntratt in kwistjoni, tant li l-attur imkien ma jallega illi l-kunsens tiegħu kien vizzjat, u lanqas ma talab ir-rexxissjoni tal-ftehim innifsu. Għaldaqstant ġialadarba l-validità tal-iskrittura ta' bejn il-partijiet ma hiex

[4] Qorti tal-Appell (Superjuri) deċiża fid-29 ta' Jannar 2016.

attakkata jeħtieg li t-talbiet prinċipali tal-attur jiġu evalwati fid-dawl tat-termini stretti tal-kuntratt ta' separazzjoni konsenswali. Ili fil-fatt il-kawża stess ta' l-attur hija bbażata fuq il-validità ta' l-istess kuntratt ta' separazzjoni tant li qed jitlob varjazzjoni ta' l-istess u b'hekk bil-kawża odjerna stess huwa qed jirrikonoxxi u jaċċetta li l-istess kuntratt għadu viġenti.

Fl-istess kuntratt ta' separazzjoni l-partijiet ma jinkludu l-ebda klawżola li tkopri sitwazzjonijiet fejn iċ-ċirkostanzi tal-partijiet jinbidlu u għalhekk l-attur ikun jista' jitlob li l-manteniment jiġi mwaqqaf jew ridott bħal per eżempju jekk jisfa bla xogħol jew jekk martu ssib xogħol jew meta jkun bil-pensjoni. Għalhekk jidher biċ-ċar li l-kunsens tal-partijiet li jidħlu f'dak il-kuntratt u għalhekk l-intenzjoni tal-partijiet f'dak il-mument, kien li dan il-manteniment jibqa' jitħallas f'kull eventwalità. Għalhekk u in vista li ma kienx hemm qbil, fil-mument tal-iffirmar tal-kuntratt u lanqas issa fil-kawża odjerna, bejn il-partijiet dwar il-waqfien jew ir-riduzzjoni tal-manteniment pagabbli mill-attur lill-konvenuta, u fin-nuqqas ukoll ta' ċirkostanzi speċifiċi fil-kuntratt ta' separazzjoni, tali sitwazzjoni ġiet imqiegħda għall-ġudizzju tal-Qorti, fejn din tal-aħħar sabiex tasal għad-deċiżjoni tagħha għandha tapplika l-prinċipji legali kif mgħallem mill-ġurisprudenza nostrana.

Fiż-żmien meta ġie ffirmat il-kuntratt ta' separazzjoni, l-attur kien kuntent li jobbliga ruħu li jħallas manteniment għal martu, għal ħajtu u f'kull ċirkostanza li jista' jiġi fiha. Ir-raġuni għala aċċetta li jagħmel dan setgħet kienet diversa - setgħet kienet għaliex kien jaf li hu qatt ma xtaq lill-konvenuta toħroġ taħdem[5] *u għalhekk ma għandhiex mezzi, jew minħabba li kien jaf li ftit tista' taħdem bil-kundizzjoni li kellha li kif jixhed it-tabib kienet kundizzjoni li kienet ilha teżisti miż-żwieġ u għalhekk minn qabel il-kuntratt ta' separazzjoni.*[6] *Madanakollu mhux ta' importanza li wieħed isib ir-raġuni speċifika il-għaliex il-partijiet waslu għat-tali ftehim. Jibqa' biss il-fatt li l-partijiet ma kkwalifikaw bl-ebda mod tali dritt ta' manteniment u għalhekk wieħed għandu jippreżumi li ladarba kien hemm ftehim bonarju, l-partijiet ftehmu fl-aħjar interess tagħhom u wara li ħadu in konsiderazzjoni ċ-ċirkostanzi kollha tagħhom.*

Għandu għalhekk l-attur, f'dan il-mument, l-oneru li jipprova li issa kien hemm bdil tant drastiku u imprevedibbli li qiegħed f'impossibiltà (u mhux biss f'diffikultà) li jħallas tali manteniment miftiehem lill-konvenuta. Il-Qorti tal-Appell fil-kawża fl-ismijiet ***JC vs MC***[7] *l-attur «...għandu l-oneru li jipprova l-impossibilità da parti tiegħu li jkompli jeżegwixxi l-obbligu kontrattwali; impossibilità din, derivanti minn ċirkostanzi gravi u eċċezzjonali, indipendenti mill-volontà tal-attur; u huwa biss f'każ li hu jirnexxi f'din il-prova li sussegwentement isir l-eżami għar-reviżjoni».*

Għalhekk jidher ċar li l-prinċipju relatat mal-pacta sunt servanda għandu

---

[5] Fatt li xehditu iktar minn darba l-konvenuta kif ukoll oħt il-partijiet (a fol. 2532), iben il-partijiet a fol. 2464 u fatt li ma ċaħadtx l-attur.
[6] Xhieda tat-tabib Dr Ray Sacco a fol. 2481.
[7] Deċiża nhar it-3 ta' Frar, 2012 (Appell Nru. 7/2007/1).

japplika bħala prinċipju legali li jorbot il-partijiet u jkun biss f'każijiet speċjali u estremi li jkun hemm lok għal bdil f'dak li ġie bonarjament pattwit. F'dan il-każ kif jirriżulta mix-xhieda tal-Jobs Plus l-aħħar li ħadem l-attur kien fl-2011 u minn hemm beda "jirreġistra u jaqta', jirreġistra u jaqta', jirreġistra u jaqta"[8] *Fl-2009*[9] *huwa beda jintavola l-applikazzjonijiet biex jipprova jgħaddi Board Mediku, iżda kien biss fl-2014, fis-sena li kien ser jagħlaq ħamsa u sebgħin (57) sena li l-Board aċċettalu l-applikazzjoni tiegħu u ddikjarah unfit for work u beda jingħata l-invalidity pension. Erba' snin wara, fl-2018 imbagħad, meta għalaq il-wieħed u sittin (61) sena l-invalidity pension waqfet għaliex beda jingħata t-two thirds pension li kienet ogħla mill-invalidity pension.*[10]

L-attur qiegħed jibbaża l-azzjoni tiegħu fuq il-fatt illi ċ-ċirkostanzi tbiddlu u huwa kellu jieqaf jaħdem iżda mill-provi irriżulta li beda jipprova joħroġ il-fatt illi l-konvenuta għandha l-mezzi biex tgħix komda u tista' tapplika għall-benefiċċji mingħand il-gvern.

Jingħad fil-premess illi dak li għandha u m'għandiex il-konvenuta huwa għal kollox irrelevanti u ma jistax wieħed jieħdu in konsiderazzjoni meta qed jevalwa għandux l-attur jieqaf iħallas manteniment lill-konvenuta. Hija biss id-diffikultà jew l-impossibiltà li huwa jħallas li trid tiġi evalwata. Dan iktar u iktar meta mill-provi miġjuba ma jidhirx li ċ-ċirkostanzi tal-konvenuta nbiddlu mill-kuntratt ta' separazzjoni – l-attur kien jaf li l-konvenuta qatt ma ħadmet u għalhekk iktar ma jgħaddi żmien iktar tkun diffiċli li toħroġ taħdem, l-attur kien jaf illi hija tbati mill-Kikuchi disease li hija kundizzjoni permanenti u li maż-żmien din il-kundizzjoni tista' taggrava għaliex kif jixhed it-tabib Dr Ray Sacco "Ehe, l-aghar li jista' jigri l-ewwel xoghol iktar kemm nikbru fl-eta' l-immune system taghna u ta' kulhadd tiddghajjef. Ok? Jigiferi .., jien naf?, wiehed xih ta' 90 sena, rih li s-soltu lilna ma jaghmlilna xejn u ma niehdu xejn, hu jista' jaqbdu l-ammonia u jista' jibqa' sejjer, tajjeb? Lil C l-aghar li jista' jigrilha hija li l-immune system taghha tibqa' tiddghajjef izjed minn ta' hadd iehor. So at the age of 70, Katy ikollha l-immune taghha ta' wahda ta' 80, qed tifhimni?", u kien jaf x'assi għandha u x'tista' tagħmel b'dawn l-assi. Konxju ta' dan kollu, huwa kkuntratta sabiex jgħaddi din ir-retta alimentari lil martu. Għalhekk ma jistax issa l-attur juża dawn il-fatturi li ma kienu xejn differenti fil-mument tal-kuntratt ta' separazzjoni biex jgħid li hija tista' tmanti lilha nnifisha.

Kif jingħad fil-kawża fl-ismijiet ***AL A G C -vs- B D***[11] *«Wara kollox irid jiġi rilevat li din il-kawża hi bbażata fuq il-premessa li l-attur m'għandux mezzi biex iħallas il-manteniment relattiv. Għalhekk il-provi kollha mressqa dwar l-assi u l-qligħ tal-istess intimata wara s-separazzjoni m'għandhom ebda piż fuq l-istess mertu tal-kawża għaliex dak li jrid jiġi deċiż hu jekk l-attur għandux bażi biex legalment iwaqqaf il-manteniment tal-intimata jew le u f'każ t'eżitu negattiv jekk għandux bażi legali sabiex*

[8] Fol. 1516.
[9] Dokument ppreżentat mir-rappreżentant tas-Sigurtá Soċjali a fol. 1967.
[10] Xhieda tar-rappreżentant tas-Sigurtá Soċjali a fol. 2425.
[11] Deċiża mill-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) fit-8 ta' Marzu 2022 (Rik. Ġur. 110/2013AL).

inaqqas tali manteniment. Jekk l-intimata għandhiex mezzi jew le m'huwiex rilevanti u dan qiegħed jingħad ukoll fid-dawl ta' dak li sostniet l-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-kawża fl-ismijiet Joseph Camilleri vs Marlene Camilleri deċiża nhar it-3 ta' Frar, 2012».[12]

Huwa rrelevanti l-għalqa proprjetà tal-konvenuta tistax tinkera jew tistax tintuża sabiex tagħmel il-qliegħ minnha[13] *u huwa iktar irrelevanti illi hija tista' tieħu benefiċċji mill-gvern*[14]*. Il-konvenuta ma ddekadietx mid-drittijiet taghha u l-obbligu prinċipali li jingħata l-manteniment huwa tar-raġel u mhux tal-gvern (l-liġi ċivili timponi fuq l-konjuġi l-obbligu li jipprovdu manteniment reċiproku lil xulxin), apparti li kif diġà ngħad dawn kienu fatti ġja preżenti fil-mument meta ftehmu li jingħata dan il-manteniment.*

Jingħad fil-fatt fil-kawża fl-ismijiet ***AC vs FC***[15] *«illi dan ifisser li l-partijiet ikkontrattaw li tali manteniment li kellu jhallas l-attur versu l-konvenuta kien indipendenti mill-introjtu li seta' kellha, jew seta' jkollha l-konvenuta. u ghalhekk in vista tal-principju "pacta sunt servanda" t-talba attrici sabiex l-attur ma jibqax obbligat li jhallas tali manteniment hekk minnu patwit ma tistax tigi milqugha, peress li jidher car li r-rata ta' manteniment stabbilita kienet indipendenti minn kull introjtu li seta' jkollha l-istess konvenuta. Illi fil-fatt fl-istess kuntratt ma hemm ebda dispozizzjoni li taghti dritt lill-attur sabiex jieqaf ihallas il-manteniment minnu accettat minhabba l-introjtu tal-konvenuta; kieku kien hemm tali ftehim jew inkella kieku l-attur kif qed jippretendi llum zamm id-dritt li tali manteniment jigi ridott jew imnehhi jekk il-konvenuta jkollha xi mpjieg, certament li kienet tigi nserita fl-istess kuntratt stipulazzjoni f'dak is-sens. ladarba din hija mankanti, il-Qorti thoss li l-ewwel talba attrici fuq din il-bazi m'ghandhiex tigi milqugha stante li l-kuntratt iffirmat miz-zewg partijiet huwa ligi ghall-istess partijiet u ghandu hekk jigi osservat minnhom».*

Jirriżulta li l-attur qiegħed jipperċepixxi[16] *l-pensjoni mingħand il-gvern, cost of living bonus, special weekly bonus, six monthly bonus u supplementary allowance u sussidju fuq id-dawl u ilma*[17] *fuq il-garaxx li fih jirrisjedi. Il-fatt li l-introjtu tiegħu ġej biss mill-pensjoni ma kienx fatt imprevedibbli għaliex kulħadd jaf li biż-żmien ser jasal għal dik l-età, iżda minkejja dan xorta kkuntratta kif għamel dwar il-manteniment li jrid iħallas lill-konvenuta u ma kkwalifikax dan bl-ebda kundizzjoni. L-istess dwar il-mod kif ogħla l-manteniment maż-żmien. L-attur donnu sorpriż bl-awment iżda dan kien ammont u kundizzjonijiet li kkuntratta għalihom hu stess.*

Wieħed irid ikun ferm attent dwar dak li jvarja mill-kuntratt għaliex il-

---

[12] Appell Ċivili Nru. 7/2007/1.
[13] Referenza għas-seduta tas-7 ta' Diċembru, 2022 quddiem l-Ass. Ġud. Dr Maria Dolores Gauci, a fol. 2540.
[14] Seduta tas-27 ta' Marzu, a fol. 61.
[15] Deċiża mill-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) fit-12 ta' Frar 2004, (Ċit Nru. 1333/2002RCP).
[16] Rendikont tad-Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali a fol. 1505.
[17] Fol. 2439.

kuntratt huwa dokument wieħed sħiħ u l-ftehim għalhekk ma jistax jittieħed separatament mill-bqija ta' dak mifthiem fil-kuntratt. Biex wieħed jagħti eżempju, l-ammont mifthiem seta' kien marbut ma' dak li ser jieħdu l-partijiet fil-qsim tal-assi per eżempju u għalhekk il-qasma setgħet ma kinitx tkun bl-istess mod li kieku l-manteniment kien differenti. Wieħed ma jistax jaqbad u jiddeċiedi li jvarja jekk l-elementi kienu preżenti anke fil-mument fejn wieħed iddeċieda fuq din il-materja.

L-assi tal-konvenut jirriżulta illi jikkonsistu f'żewġ karozzi; Mercedes tas-sena 2003 li għandha tmintax-il (18) sena u karozza tad-ditta Peugeot li kien ilu li xtraha tletin (30) sena, blokka li tikkonsisti f'żewġ appartamenti sovrastanti garaxx li fih jirrisjedi l-attur u l-assi li huwa għandu mal-Bank BOV. Jissemmew ukoll żwiemel iżda l-konvenut jiċħad li dawn huma tiegħu u ma jirriżultawx iktar provi dwar dan. Jirriżulta wkoll illi kellu investimenti ma' Calamatta Cuschieri u d-dħul minn dawn l-investimenti bejn is-sena 2006 u 2020 kien jammonta għal mija u tlieta u għoxrin elf disa' mija sitta u disgħin Ewro (€123, 996).

L-attur jixhed illi huwa kien ħareġ dawn il-flejjes biex jagħmel proġett mat-tifel, liema proġett iżda ma rnexxiex għaliex hu u t-tifel daħlu fi kwistjoni bejniethom. Huwa fil-fatt kellu biżżejjed assi biex sellef lit-tifel il-fuq min sebgħin elf Ewro (€70,000) fis-sena 2018 fis-sena li diġà kien ilu erba' snin li għadda Board Mediku u għalhekk kien ilu ma jistax jaħdem. It-tifel tal-partijiet jixhed ukoll illi missieru kif għamel miegħu jħobb iħalli l-flus għand in-nies għalkemm dwar dan ma jirriżultawx aktar provi. Jgħid li missieru qatt ma ġie bżonnu finanzjarjament anzi kien missieru li dejjem sellfu l-flus u hu jroddomlu lura. Jgħid li ġieli żamm flus lil missieru biex ma jidhrux li qiegħdin fuq ismu.

Jirriżulta wkoll illi apparti l-current u s-savings accounts li kellu l-attur mal-Bank BOV, kellu wkoll investiment ieħor f'forma ta' Emerging markets and commodities deposit li ngħalaq fl-2013 u minnu nġibdu l-ammont ta' erbat elef, sitt mija u tmienja u ħamsin Euro u ħamsa u sebgħin ċenteżmu (€4,658.75).

Iż-żewġ appartamenti proprjetà tal-attur jintużaw mit-tfal tal-partijiet. Illum it-tfal tal-partijiet ma humiex minuri u jidher li għandhom il-ħajja tagħhom. Il-konvenut kien konxju tal-obbligi kuntrattwali u għalhekk il-mod kif juża flusu u l-assi tiegħu kellu u għandu jkun b'mod li jieħu in konsiderazzjoni dawn l-obbligi. Ma jistax iġib lilu nnifsu f'sitwazzjoni allegatament prekarja u mbagħad jgħid li ma jistax iħallas manteniment għaliex inbiddlu ċ-ċirkostanzi. Huwa veru li fl-2014, il-Board Mediku ddikjara li huwa unfit for work madanakollu kellu biżżejjed assi biex jekk jużahom sewwa jkollu dħul kontinwu. Seta' faċilment jew jillikwida l-assi jew jikri l-appartamenti sabiex ikollu dħul kontinwu minnhom. Huwa veru li hemm it-tfal tiegħu jgħixu hemm iżda jekk ġie f'sitwazzjoni fejn l-introjtu tiegħu huwa mill-benefiċċji soċjali, u issa mill-pensjoni mela t-tfal ma jistgħux jibqgħu jgħixu fil-proprjetà tiegħu (preżumibilment mingħajr ħlas) issa li huma maġġorenni u l-obbligu kuntrattwali jiġu traskurati. Jista' jew jikri l-proprjetà lit-tfal tiegħu stess jew lil terzi, jew ibiegħhom. L-istess

dwar l-investimenti li rriżulta li kienu f'ammont sostanzjali u għalhekk setgħu jintużaw tajjeb biex huwa jrendi iktar qliegħ minnhom. Alternattivament seta' jirrisjedi f'wieħed mill-postijiet u jikri l-garaxx. L-għażliet li għamel mas-snin u li għadu qed jagħmel ma jistgħux jintużaw biex il-konvenuta tiġi mċaħħda minn dak li b'kuntratt ftehmu fuqu l-partijiet.

Kif jingħad fil-kawża fl-ismijiet ***A G C -vs- B D***[18] *«L-esponenti umilment tirrileva li lanqas ma jeżistu l-elementi estremi li jagħtu lok għal bdil tal-kuntratt ta' separazzjoni għaliex se mai il-bdil fiċ-ċirkustanzi allegati huma fil-maġġor parti tagħhom tibdiliet li għamel l-attur b'mod konxju u b'deċiżjoni tiegħu stess. Ma ġiet imposta lilu l-ebda deċiżjoni li per eżempju jitrasferixxi l-yacht fuq Penelope Tabone u ma ġiet imposta lilu l-ebda deċiżjoni li per eżempju jneżża' lilu nnifsu mis-sehem li kellu fil-kumpaniji. Ir-raġunijiet li jagħti r-rikorrent fil-każ odjern huma biss raġunijiet li fl-umli opinjoni tal-esponenti jew setgħu faċilment ġew inklużi fil-kuntratt ta' separazzjoni meta ġie ffirmat u konkluż bejniethom (jekk verament hekk riedu – pero' l-kuntratt ta' separazzjoni ma jwassalx għal tali konklużjoni) jew huma raġunijiet li l-attur stess ħa u attwa u konsegwentement irid jerfa' r-responsabbilita' għalihom hu personalment u mhux l-intimata martu».*

Jidher illi mill-introjtu huwa diffiċli li jitħallas il-manteniment, iżda meta wieħed iħares lejn is-sitwazzjoni finanzjarja kompleta tal-attur ċertament wieħed ma jistax jgħid li l-attur qiegħed f'impossibiltà li jħallas. Il-provi jindikaw li s-sitwazzjoni tiegħu ċertament mhix waħda prekarja.

Kif diġà ngħad għalhekk japplika hawn dak li qalet l-Onorabbli Qorti ta' l-Appell fis-sentenza fl-isimijiet ***Vella vs Vella*** *tal-11 ta' Jannar 1996 li rriteniet li: «Huwa minnu li 'ad impossibilia nemo tenetur'. Dan pero' biss f'cirkostanzi l-aktar eccezzjonali u ben provati meta l-Qorti tkun ghal kollox konvinta li c-cirkostanzi godda mhux biss ikkagunaw l-'impossibbilta' fis-sens reali u estrem tal-kelma, imma wkoll li tali cirkostanzi kienu ghal kollox inevitabbli u ma gewx provokati b'xi agir tad-debitur. Semplici tibdil f'sitwazzjoni finanzjarja wahdu ma jaghtix id-dritt ghar-revizjoni tal-obbligu ghall-hlas ta' retta alimentari liberament assunt. Hu car li l-obbligazzjonijiet kontrattwali ghandhom jigu rispettati u osservati. Ghalkemm hu minnu li l-Ligi llum ma taghmel l-ebda distinzjoni bejn il-manteniment 'ex lege', jigifieri dak determinat b'sentenza tal-Qorti, jew dak 'ex contractu', in kwantu tezisti l- possibbilta' ta' min hu obbligat li jhallas il-manteniment li "jitlob li jkun mehlus mill-obbligu jew ikun imnaqqas skond ma jkun il-kaz", jekk jigi fi stat li ma jkunx jista' jaghti aktar il-manteniment kollu jew bicca minnu, (art. 21 (1) ta' l-Att XXI ta' l-1993) jibqa' japplika dejjem il-principju illi 'Pacta Sunt Servanda'. Dan ifisser li fil-kaz ta' manteniment stabbilit 'ex contractu', il-kriterji li ghandhom iwasslu lill-Qorti biex tvarja, u anke f'certi kazijiet tissospendi, l-obbligu ghall-manteniment, huma aktar rigidi u gravi minn dawk li tista' tapplika l-Qorti fil-kazijiet fejn hi stess stabbiliet ir-retta alimentari*

[18] Deċiża mill-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) fit-8 ta' Marzu, 2022 (Rik. Ġur. Nru.110/2013 AL).

minghajr il-kunsens tal-konjugi.

Illi għalhekk, mill-provi kollha prodotti u fil-fehma umli ta' din il-Qorti, l-attur ma rnexxilux juri li għandu bażi legali sabiex jegħleb l-ostakolu li jiġi applikat il-prinċipju ta' pacta sunt servanda u fuq kollox ma rnexxilux juri sal-grad rikjest mil-liġi li hemm ċirkustanzi straordinarji ta' impossibiltà, li jistgħu jagħtu lok għal xi forma ta' tibdil fil-klawżoli tal-manteniment li jirriżultaw mill-Kuntratt ta' separazzjoni ffirmat mill-partijiet fit-8 ta' Ottubru 1999.»

6. L-attur appella minn din is-sentenza fit-22 ta' April, 2024, u ressaq żewġ (2) aggravji fejn fihom jilmenta dwar kif l-Ewwel Qorti żbaljat: (i) meta ddeċediet li l-assi u l-introjtu tal-konvenuta appellata ma kellhomx jitqiesu fir-rigward tal-lanjanzi tal-attur appellant u dan fit-termini tal-**Artikolu 21 u 54(9) tal-Kodiċi Ċivili**; u (ii) meta ma kkunsidratx li: (a) fil-mument tal-iffirmar tal-kuntratt ta' separazzjoni, l-attur appellant ma kellux ħsieb illi jibqa' jħallas manteniment għal dejjem; (b) il-provi mressqa fir-rigward tal-impossibilità tiegħu li jħallas il-manteniment; u (c) il-provi mressqa fir-rigward tal-assi li għandha l-konvenuta.

7. Il-konvenuta wieġbet għal dan l-appell fit-23 ta' Mejju, 2024, fejn hemmhekk hija tat ir-raġunijiet tagħha għalfejn hija temmen li l-appell tal-attur għandu jiġi miċħud.

8. Il-Qorti wara li fliet l-atti kollha tal-kawża, tqis li m'hemmx il-ħtieġa li tqiegħed dan l-appell għas-smigħ u b'hekk sejra tgħaddi minnufih għas-sentenza b'riħet l-**Artikolu 152(5) tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili**.

Konsiderazzjonijiet:

9. Fl-**<u>ewwel aggravju</u>**, l-attur appellant jilmenta dwar kif l-Ewwel Qorti għażlet li tinjora l-fatt jekk l-konvenuta appellata għandhiex mezzi jew le għall-konsiderazzjoni tat-talbiet tal-attur appellant. L-attur appellant jispjega illi għalkemm huwa marbut bil-massima legali tal-*pacta sunt servanda* u dan fit-termini tal-**Artikolu 992 tal-Kodiċi Ċivili**, dan l-istess artikolu jipprovdi wkoll illi fi kwalunkwe każ kuntratt jista' jiġi modifikat għal dawk ir-raġunijiet magħrufin fil-liġi. Għalhekk huwa jgħid illi r-raġuni għall-varjazzjoni tal-kuntratt tas-separazzjoni tiegħu, ma ssibx bażi biss f'dak stipulat f'**Artikolu 21(1) tal-Kodiċi Ċivili**, kif donnha fehmet l-Ewwel Qorti, iżda wkoll f'**Artikolu 21(2)** u **54(9) tal-Kodiċi Ċivili** – li tagħhom naqset li tieħu konsiderazzjoni l-Ewwel Qorti. Huwa jispjega li dawn l-aħħar żewġ artikoli tal-liġi, ma jiffukawx biss fuq dawk il-mezzi u abiltajiet finanzjarji ta' min ikun qed jħallas il-manteniment, iżda wkoll fuq dawk li jkunu qed jirċevuh. Jispjega illi huwa kien intrabat illi jibqa' jħallas manteniment lill-konvenuta għaliex hija ma kellhiex biex tmantni lilha nnifisha. Madankollu, jgħid illi fil-preżent dan ma għadux il-każ hekk kif il-konvenuta għandha biżżejjed mezzi filwaqt li hu spiċċa indiġenti.

10. Fil-fehma tal-attur appellant l-Ewwel Qorti kellha tapplika kull dispożizzjoni tal-liġi hawn fuq imsemmija u dan billi tikkunsidra illi: (i)

Artikolu 21(1) jirrikjedi l-prova tal-impossibilità imprevista li wieħed ikompli jħallas il-manteniment; (ii) **Artikolu 21(2)** jiffoka dwar il-fatt li ma jibqax jissussisti l-bżonn intier jew parzjali li wieħed jirċievi l-manteniment; u (iii) **Artikolu 54(9)** jsemmi li tista' ssir talba minn kull wieħed mill-partijiet sabiex jinbidel jew jitwaqqaf il-manteniment minħabba tibdil li jseħħ fil-mezzi tal-parti responsabbli għall-manteniment jew fil-bżonnijiet tal-parti li qed tirċevih.

11. Min-naħa tal-appellata, din tirribatti billi tgħid illi l-pożizzjoni legali hija ċara u ċjoè illi l-Qrati tagħna meta *si tratta* varjazzjoni ta' kuntratt ta' separazzjoni personali, jitħaddmu l-prinċipji legali ta': (i) *pacta sunt servanda* ; u (ii) *nemo ad impossibilia tenetur* – b'dana illi l-oneru tal-prova kien fuq l-appellant billi jipprova illi tabilħaqq jeżistu ċirkostanzi: (i) gravi; (ii) eċċezzjonali; (iii) indipendenti mill-volontà tiegħu; u (iv) inevitabbli, li flimkien jagħmluha impossibbli għalih li jkompli jonora l-obbligu tiegħu.

12. Din il-Qorti tara illi l-partijiet iffirmaw kuntratt ta' separazzjoni personali pubblikat min-Nutar Dr Nicholas Vella fit-8 ta' Ottubru, 1999, fejn fost oħrajn l-attur appellant obbliga ruħu li jħallas lill-konvenuta manteniment. Fil-fatt fi klawsola numru sebgħa (7) tal-kuntratt, ġie pattwit hekk:

> *«Ir-raġel jobbliga ruħu illi jħallas is-somma komplessiva ta' ħamsa u tletin lira Maltin (Lm 35) fil-ġimgħa lill-mara bħala manteniment kemm għaliha u kif ukoll għat-tifel, ossia is-somma ta' żewġ liri Maltin (Lm 2) fil-ġimgħa*

> *għall-mara u s-somma ta' tlieta u tletin lira Maltin (Lm 33) fil-ġimgħa għat-tifel. Dan il-manteniment jiżdied kull sena ai termini tal-indiċi tal-għoli tal-ħajja. Dan il-manteniment għandu jitħallas kull ġimgħa permezz ta' cheque jew bank draft pagabbli lill-mara. Dan il-pagament jitħallas kull nhar ta' ġimgħa. Malli t-tifel minuri jagħlaq it-tmintax-il (18) sena, jew altrimenti jkollu impjieg bi qliegħ qabel l-għeluq it-tmintax-il (18) sena, ir-raġel ikun obbligat illi jivversa r-retta alimentarja sħiħa ta' ħamsa u tletin lira Maltin (Lm35) fil-ġimgħa, biż-żidiet relattivi interament lill-mara għaliha.»*

13. Fir-rikors promotur, l-attur spjega li mid-data tal-kuntratt avveraw ruħhom ċertu ċirkostanzi li għandhom iwasslu għal varjazzjoni tal-kuntratt, fejn huwa kien tal-fehma illi għandu jinħeles mill-obbligu li ntrabat bih li jħallas il-manteniment lill-konvenuta appellata, jew tal-inqas, tali somma tiġi mnaqqsa. Huwa jimmotiva t-talba tiegħu billi jgħid illi *«din ir-retta alimentarja, kif issa miżjuda wkoll skont l-indiċi tal-għoli tal-ħajja b'mod li żdiedet drastikament u ser tkompli tiżdied, hi waħda eżorbitanti, u qed tiġi kaġunata tbatija kbira lir-rikorrent, billi l-qagħda finanzjarja tiegħu tbiddlet radikalment għall-agħar mill-iffirmar ta' tali kuntratt, b'tali mod li l-istess rikorrent ma jistgħax iħallas aktar din ir-retta alimentarja».*

14. L-attur appellant jisħaq illi l-azzjoni tiegħu hija bbażata fuq **Artikolu 21(1)**[19] **u (2)**[20]**, u 54(9)**[21] **tal-Kodiċi Ċivili**. Madankollu dawn l-artikoli tal-

---

[19] *«Meta min jagħti l-manteniment jiġi fi stat li ma jkunx jista' jagħti aktar il-manteniment kollu jew biċċa minnu, hu jista' jitlob li jkun meħlus mill-obbligu tiegħu jew li tkun imnaqqsa s-somma tal-manteniment, skont ma jkun il-każ».*

[20] *«Dan igħodd ukoll jekk il-bżonn ta' min ikun jirċievi l-manteniment jispiċċa għal kollox jew f'parti».*

[21] *«Meta jkun hemm tibdil li jiġri wara fil-mezzi tal-parti responsabbli għall-manteniment jew il-bżonnijiet tal-parti l-oħra, il-qorti tista', fuq it-talba ta' kull waħda mill-partijiet, tordna li dak il-manteniment jinbidel jew jitwaqqaf skont il-każ. Iżda, meta tkun tħallset somma globali jew tkun ingħatat proprjetà b'sodisfazzjon totali tal-obbligu ta' parti li tħallas manteniment lill-parti l-oħra, ir-responsabbiltà kollha tal-ewwel parti għall-manteniment tat-tieni parti tieqaf. Iżda meta s-somma globali tkun tħallset jew il-proprjetà tkun ingħatat bħala parti biss mill-imsemmi obbligu, il-qorti għandha, meta tordna l-ħlas tas-somma globali jew l-għoti tal-proprjetà, fl-istess ħin*

liġi ma jissemmewx fir-rikors maħluf tiegħu. Dan minnu nnifsu ma jeskludix l-applikazzjoni tiegħu, però wieħed huwa għalhekk marbut illi jħares lejn in-natura tal-azzjoni (ara ***Fairbet Ltd (C43673) et v. Malta Gaming Authority***, deċiża mill-Qorti tal-Appell fl-4 ta' Mejju, 2022).

15. Issa, jiġi mtenni illi n-natura u l-indoli tal-azzjoni għandhom jiġu misluta mit-termini tal-att li bih ikunu nbdew il-proċeduri. Fil-fatt il-Qrati tagħna rritenew f'dan il-kuntest illi:

> *«Biex tiġi iffissata l-indoli tal-azzjoni li tiġi azzjoni eżerċitata wieħed irid iħares mhux tant lejn il-kliem imma lejn dak li sostanzjalment ikun ġie mitlub fiċ-ċitazzjoni, jiġifieri l-fondament u l-oġġett tal-pretensjoni fiha dedotta. Fi kliem ieħor ir-raġuni ġuridika u l-'fundamenti aġendi' tal-azzjoni hu dak li hu 'attwalment domandato' bħala oġġett taċ-ċitazzjoni.»*[22]

16. Mir-rikors maħluf jirriżulta illi l-pretensjoni tal-attur tikkonsisti f'talba għal varjazzjoni ta' stipulazzjonijiet kontrattwali, speċifikament fir-rigward tal-għoti tal-manteniment. Għalhekk, il-punt tat-tluq għandu jkun li dak pattwit f'kuntratt huwa vinkolanti bejn il-partijiet, huwa liġi għall-partijiet li addivjenew għal tali kuntratt u għandu japplika l-prinċipju legali *pacta sunt servanda*, li jinsab inkorporat fil-liġi tagħna permezz tal-**Artikolu 992 tal-Kodiċi Ċivili.**[23] Dan il-prinċipju huwa meqjus bħala l-prinċipju kardinali li jirregola l-istatut tal-kuntratti li jirrikjedi li tiġi rispettata l-volontà tal-

tistabbilixxi l-parti tal-manteniment li tkun hekk sodisfatta u kull tibdil li jiġri wara għandu f'dan il-każ ikun japplika biss għal dik il-parti li ma tkunx sodisfatta u fl-istess proporzjon għaliha».

[22] Ara ***Gaetano Farrugia et v. Philip Magri et*** (App Civ. 579/2002), deċiża mill-Qorti tal-Appell Sede Inferjuri fil-11 ta' Frar, 2004.

[23] *(1) Il-kuntratti magħmula skont il-liġi għandhom saħħa ta' liġi għal dawk li jkunu għamluhom. (2) Dawn il-kuntratti ma jistgħux jiġu mħassra ħlief bil-kunsens ta' xulxin tal-partijiet, jew għal raġunijiet magħrufin mil-liġi.*

kontraenti u kif ukoll il-vinkolu kontrattwali.[24] Fl-istess waqt għandu jingħad illi dak maqbul f'kuntratt ma jistax jiġi xolt bis-sempliċi volontà unilaterali ta' wieħed mill-kontraenti, fil-fatt il-liġi stess teżiġi illi kuntratt jista' jiġi biss mħassar bil-kunsens tal-partijiet jew għal raġunijiet stipulati fil-liġi stess.[25]

17. Mill-atti tal-każ in eżami jidher ċar li ma hemm l-ebda kunsens da parti l-konvenuta sabiex klawżola numru sebgħa (7) tiġi varjata fis-sens li qed jitlob l-attur. Għalhekk, l-attur fetaħ din il-kawża biex ivarja l-kuntratt tas-separazzjoni u skontu tali varjazzjoni hija possibbli hekk kif jispjega li r-raġuni tiegħu hija stipulata fil-liġi. Jirriżulta illi r-raġuni mogħtija mill-attur hija waħda u ċjoè illi qiegħda tiġi kkaġunata tbatija kbira lilu sabiex iħallas dan il-manteniment ġaladarba l-qagħda finanzjarja tiegħu tbiddlet radikalment għall-agħar. Ikompli jgħid li riżultat ta' dan, huwa ma jistax ikompli jħallas l-istess manteniment kif pattwit u għalhekk qed jitlob li dan il-manteniment irid jitwaqqaf fl-intier tiegħu jew, jiġi mnaqqas.

18. Minkejja dan, din il-Qorti ttenni illi dwar varjazzjoni ta' manteniment, wieħed irid jiddistingwi bejn manteniment miftiehem f'kuntratt ta' separazzjoni u dak impost mill-Qorti *ope legis* – u dan anke jekk il-liġi nnifisha ma tagħmilix. Dan għaliex, fit-tieni każ, wieħed għandu

---

[24] **Grace Spiteri v. Carmel sive Lino Camilleri et**, deċiża mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili nhar it-30 ta' Mejju, 2002.
[25] **Eric Schembri et nomine v. Lewis Baldacchino**, **u Frank Salt Real Estate Limited v. Edward Anthony Ellul Sullivan pro et noe**, deċiżi mill-Qorti tal-Appell nhar il-11 ta' Novembru, 1997 u t-8 ta' Jannar, 2010, rispettivament.

jippreżumi li l-ftehim ta' separazzjoni bonarja, sar billi l-partijiet ftehmu fl-aħjar interess tagħhom it-tnejn. Madankollu, l-appellant messu jaf illi ftehim b'kuntratt għandu s-saħħa ta' liġi u japplika l-prinċipju tal-*pacta sunt servanda.* Il-pożizzjoni tal-Qrati tagħna fil-kuntest ta' manteniment bejn miżżewġin, maż-żmien, ma baqgħetx riġida u inflessibbli, iżda fl-interess tal-ordni pubbliku li hu suprem u aqwa minn kull liġi jew ftehim, bdiet tikkonċedi varjazzjoni f'kuntratti rigward manteniment bejn miżżewġin f'ċirkostanzi partikolari biss, u ċjoè fejn l-attur ikun safa fl-impossibilità li jħallas tali manteniment minħabba ċirkostanzi ta' natura gravi, eċċezzjonali, jew indipendenti mill-volontà tal-attur – *nemo ad impossibilia tenetur*. Għalhekk sabiex din l-eċċezzjoni għar-regola tkun applikabbli, jeħtieġ li min ikun intrabat kontrattwalment li jesegwixxi obbligu, biż-żmien isib ruħu fl-impossibbilità estranea għall-volontà tiegħu li jkompli jesegwixxi dak l-obbligu. (Ara ***AG v. PG pro et noe***, deċiża mill-Qorti tal-Appell fis-16 ta' April, 2004; ***JD v. CD***, deċiża mill-Qorti tal-Appell fl-24 ta' April, 2015; u ***MB v. NB***, deċiża mill-Qorti tal-Appell fil-31 ta' Mejju, 2019).

19. Sfiq mal-premess, il-prinċipji legali applikati mill-Ewwel Qorti kienu korretti.

20. Barra minn hekk u fi kwalunkwe każ, mir-rikors maħluf jirriżulta li l-attur iffoka biss dwar id-diffikultà tiegħu li jħallas il-manteniment kif pattwit

u fl-ebda waqt ma semma illi l-azzjoni tiegħu ġiet mibdija minħabba li kien hemm tibdil fiċ-ċirkostanzi fis-sens li l-konvenuta spiċċalha l-bżonn li tirċievi manteniment minn għandu. B'hekk kienet ukoll korretta l-Ewwel Qorti meta qalet illi dak li għandha u m'għandhiex il-konvenuta huwa għal kollox irrelevanti u ma jistax wieħed jieħu in konsiderazzjoni l-provi mressqa mill-attur f'dan ir-rigward, meta l-attur ibbaża l-azzjoni tiegħu fuq il-fatt illi ċ-ċirkostanzi tbiddlu fis-sens illi hu kellu jieqaf jaħdem.

21. B'hekk, dan l-aggravju qed jiġi miċħud.

22. Fit-**<u>tieni aggravju</u>**, l-appellant jibbaża l-ilment tiegħu fuq żewġ binarji: (i) dwar l-impossibiltà tal-appellant jew in-nuqqas ta' mezzi li jivversa l-manteniment miftiehem; u (ii) il-faqar tal-konvenuta appellata.

23. *<u>Dwar l-impossibiltà tal-appellant jew in-nuqqas ta' mezzi tiegħu li jħallas tali manteniment</u>*, l-appellant jispjega illi mhux professjonist, u jgħid fil-mument tal-iffirmar tal-kuntratt huwa ma kellu qatt il-ħsieb illi jibqa' jħallas dan il-manteniment għal dejjem lill-konvenuta appellata, u qatt ma seta' jobsor illi kien ser ibati minn kundizzjoni fiżika u mentali. Itenni jgħid illi ċ-ċirkostanzi tiegħu kellhom jiġu kklassifikati bħala dawk ta' natura gravi, eċċezzjonali jew indipendenti mill-volontà tiegħu - li poġġewh f'sitwazzjoni ta' impossibilità li jħallas il-manteniment kif miftiehem.

24. Fl-ewwel lok, din il-Qorti tibda billi ttenni illi f'dan l-istadju l-attur qed jipprova juri li meta ffirma l-ftehim ta' separazzjoni huwa qatt ma ried ifisser illi ser jibqa' jħallas il-manteniment għal dejjem. Madankollu, din il-Qorti tara li din il-kawża ma hijiex waħda fejn l-attur qed jattakka l-validità tal-kuntratt innifsu u sakemm dan l-imsemmi ftehim ma jiġix impunjat, ma hemm assolutament l-ebda raġuni għala din il-Qorti tqis li dan huwa vizzjat. Dan fil-fatt ikkonfermatu wkoll l-Ewwel Qorti fis-sentenza appellata (ara paġna numru 35).

25. Fit-tieni lok, din il-Qorti tara illi l-attur appellant jilmenta li l-Ewwel Qorti għamlet apprezzament ħażin tal-provi miġjuba quddiemha, b'mod partikolari fir-rigward l-impossibilità tiegħu li jħallas il-manteniment skont il-ftehim tas-separazzjoni. Jingħad illi għalkemm din il-Qorti għandha tara u tifli l-prova u l-valutazzjoni magħmula mill-Ewwel Qorti, m'għandhiex taqbad u twarrabha jekk ma jkunx hemm raġunijiet tabilħaqq tajba u biżżejjed biex tagħmel dan. Il-funzjoni ta' reviżjoni li trid tagħmel din il-Qorti ma twassalx bilfors biex twarrab id-diskrezzjoni tal-eżerċizzju tal-apprezzament tal-provi li jkun sar mill-Ewwel Qorti, bħallikieku ma sar xejn. Għall-kuntrarju, jekk jirriżulta li l-apprezzament tal-provi li jkun sar mill-Ewwel Qorti huwa wieħed sostnut mill-provi li jinsabu fl-atti, u li l-konklużjonijiet tas-sentenza appellata jkunu s-sinteżi tar-raġunament mibni fuq dawk il-provi u t-tħaddim xieraq tal-liġi dwarhom, din il-Qorti ma twaqqax dik id-diskrezzjoni.

26. B'dawn il-prinċipji fil-moħħ, il-Qorti rat u kkunsidrat mill-ġdid il-provi li għalihom jagħmel referenza l-attur fl-aggravju in eżami, ċjoè: (i) ix-xhieda ta' Ivan Cilia in rappreżentanza tad-Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali; (ii) Saviour Theuma in rappreżentanza tad-Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali; u (iii) l-eżami tal-Bord Mediku maħtur mid-Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali.

27. Din il-Qorti tara illi dawn il-provi jistabbilixxu illi l-attur, mill-2014 sal-2018, u ċjoè meta huwa kellu sebgħa u ħamsin (57) sena sakemm laħaq l-età tal-pensjoni tal-irtirar, huwa ġie *boarded out* u beda jipperċepixxi mill-pensjoni tal-invalidità. Wara huwa ġie intitolat għall-pensjoni tal-irtirar. Però, din il-Qorti ma taqbilx illi l-Ewwel Qorti kellha bħal donnha tieħu konsiderazzjoni biss ta' dawn il-provi sabiex tapplika l-eċċezzjoni għar-regola, iżda kif sewwa sew seħħ, din kellha tieħu wkoll konjizzjoni tal-assi kollha li kellu u għandu l-attur.

28. L-Ewwel Qorti rat illi l-assi tiegħu huma konsistenti fis-segwenti: (i) żewġ karozzi reġistrati fuq ismu, tat-tip *Mercedes* tas-sena 2003 li għandha tmintax-il (18) sena u karozza oħra tat-tip *Peugeot* li kien ilu li xtraha tletin (30) sena; (ii) blokka li tikkonsisti f'żewġ appartamenti sovrastanti garaxx li fih jirrisjedi l-attur; u (iii) l-assi li huwa għandu mal-Bank of Valletta plc. L-attur fl-ebda waqt ma kkontesta dawn l-assi. Kien

hemm ukoll numru ta' investimenti u self ta' flus lil iben il-partijiet f'ammonti konsiderevoli. Tenut kont ta' dawn l-assi, huwa għalhekk minnu dak li qalet l-Ewwel Qorti, ċjoè illi l-attur ma jistax iġib lilu nnifsu f'sitwazzjoni prekarja biex imbagħad jilmenta li m'għandux biex iħallas il-manteniment dovut lill-konvenuta. L-attur għandu numru ta' assi li żgur ma jpoġġuhx fl-impossibilità illi jonora l-obbligu illi huwa ffirma għalih. B'hekk ma hemm l-ebda dubju illi l-Ewwel Qorti għamlet apprezzament tajjeb tal-provi li kellha quddiemha.

29. *Dwar l-indiġenza tal-konvenuta appellata*, l-appellant jispjega illi l-Ewwel Qorti kellha tikkunsidra **Artikolu 21(2) tal-Kodiċi Ċivili**, kif ukoll tal-provi mressqa minnu li jistabbilixxu dan kollu.

30. Dwar din il-parti tal-aggravju, din il-Qorti ma tarax lok li għandha tirrepeti ruħha dwar l-prinċipji legali li kellhom jiġu applikati fil-każ in eżami. Għalhekk u ġaladarba fl-ewwel aggravju ġie deċiż illi fid-dawl tan-natura tal-azzjoni mresqa mill-attur, l-Ewwel Qorti kellha tiffoka u tara biss jekk jirriżultax il-prinċipju *nemo ad impossibilia tenetur* – li fil-fatt mill-atti ma jirriżulta bl-ebda mod, ma hemm lanqas lok illi din il-Qorti tidħol fil-kwistjoni tar-reviżjoni tal-provi rigward l-assi tal-konvenuta.

31. Għalhekk dan l-aggravju qed jiġi miċħud.

Deċiżjoni

Għaldaqstant għar-raġunijiet fuq imsemmija, din il-Qorti qiegħda tiddeċiedi billi **tiċħad** l-appell tal-attur.

L-ispejjeż tal-proċeduri tal-appell għandhom jitħallsu mill-attur.

Mark Chetcuti Prim Imħallef	Giannino Caruana Demajo Imħallef	Anthony Ellul Imħallef

Deputat Reġistratur
ss